

جهان بین

فصلنامه علمی تخصصی

شماره دوم، خرداد ماه

سال ۱۴۰۴

جهان بین

فصلنامه علمی تخصصی

صاحب امتیاز

انجمن علمی گردشگری

دانشگاه صادر کننده مجوز:

دانشگاه اصفهان

مدیر مسئول:

مهلا صالحی مورکانی

سر دبیر:

مهرسا فرزام فر

همکاران این شماره:

مهدیس ایزدیان، حامد شرافت

مهلا صالحی، مهرسا فرزام فر

صفحه آرا:

فائزه خبازه

با تشکر ویژه از دکتر نرگس وزین

فهرست

۴

خلاصه کتاب women and travel مهديس ايزديان

۸

جايگاه زنان در صنعت گردشگري و مهمان نوازي مهلا صالحى موركانى و مهرسا فرزام فر

۱۲

بررسى چالش هاى زنان در سفر حامد شرافت

۱۵

زندگى نامه كارآفرين زن نمونه مهلا صالحى موركانى

ترجمه و خلاصه کتاب زنان و سفر

women and travel

نام نویسندگان: کاترین خو لاتیمر و اریکا ویلسون

سال انتشار: ۲۰۱۶

مهدیس ایزدیان

کارشناسی گردشگری دانشگاه اصفهان

خلاصه‌ای از کتاب «زنان و سفر:

دیدگاه‌های تاریخی و معاصر»

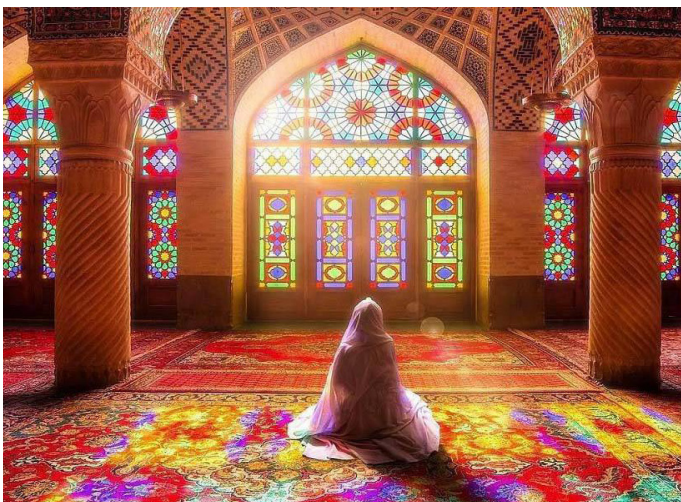
این کتاب به بررسی شیوه‌های گوناگون سفر زنان در دوره‌ها و فرهنگ‌های مختلف می‌پردازد. گردآورندگان و نویسندگان کتاب، مجموعه‌ای از دیدگاه‌های علمی، شخصی و عملی را درباره‌ی تأثیر سفر بر زندگی زنان ارائه می‌دهند و نشان می‌دهند که تجربه‌های زنان در سفر چگونه با تجربه‌های مردان تفاوت دارد. کتاب در پنج بخش تنظیم شده است و هر بخش به یکی از جنبه‌های سفر زنان می‌پردازد: دیدگاه‌های تاریخی، محدودیت‌ها، رویکردهای دانشگاهی، روندهای معاصر و دیدگاه‌های صنعت گردشگری.

مقدمه: زنان و سفر، گذشته و حال

مقدمه، هدف کلی کتاب را ترسیم می‌کند: اینکه سفر فعالیتی بی‌طرف از نظر جنسیتی نیست، بلکه به شدت تحت تأثیر نقش‌ها و انتظارات جنسیتی قرار دارد. این بخش با نقل‌قولی طنزآمیز از قرن نوزدهم آغاز می‌شود که باورهای رایج آن زمان را درباره‌ی جایگاه زنان در خانه و ناتوانی آن‌ها برای کشف جهان بیرون به تصویر می‌کشد. ویراستاران توضیح می‌دهند که زنان، علیرغم مقاومت‌های اجتماعی، همواره راه‌هایی برای سفر و تجربه‌ی جهان یافته‌اند؛ حتی اگر مجبور بوده‌اند این کار را به صورت پنهانی یا از

راه‌هایی که از نظر اجتماعی قابل قبول بوده انجام دهند.

در ادامه، بیان می‌شود که در دوران معاصر، زنان به بازیگرانی اصلی در دنیای سفر تبدیل شده‌اند. آنان نه تنها بیش از گذشته برای کار و تفریح سفر می‌کنند، بلکه در بسیاری از موارد تصمیم‌گیرندگان اصلی در سفرهای خانوادگی نیز هستند. با این حال، زنان همچنان با خطرات و محدودیت‌های خاصی در هنگام سفر روبه‌رو هستند. ویراستاران بر لزوم اتخاذ رویکردی «جنسیت‌محور» در مطالعات گردشگری تأکید می‌کنند؛ به این معنا که پژوهشگران باید بررسی کنند چگونه جنسیت بر تمامی ابعاد تجربه‌ی سفر اثر می‌گذارد.

بخش اول: روایت‌های تاریخی از سفر

زنان

این بخش به بررسی سفر زنان در

می‌کند که چگونه برخی زنان در برابر این باور مقاومت می‌کنند که همیشه باید در خدمت دیگران باشند. برخی نیز راهکارهای خلاقانه‌ای برای ایجاد تعادل میان نیازهای خانواده و خواسته‌های شخصی خود برای آرامش یا ماجراجویی پیدا کرده‌اند.

۴. زنان مسافر برزیلی

زنان برزیلی از آزادی سفرهای مستقل لذت می‌برند، اما بسیاری از آن‌ها نگران آزار جنسی و نگاه جنسیت‌زده هستند. این فصل نشان می‌دهد که چگونه کلیشه‌های فرهنگی می‌توانند تجربه‌ی سفر زنان را مختل کنند و چگونه زنان در برابر این نگرش‌ها ایستادگی می‌کنند.

۵. زنان مسافر ایرانی

زنان ایرانی با قوانین سخت‌گیرانه‌ای مواجه‌اند که آزادی سفر آن‌ها را محدود می‌کند. برخی حتی برای دریافت گذرنامه به اجازه‌ی همسرشان نیاز دارند. با این وجود، بسیاری از آن‌ها راه‌هایی برای سفر پیدا می‌کنند و تجربه‌های خود را در فضای مجازی به اشتراک می‌گذارند، شبکه‌های حمایتی می‌سازند و به تدریج به تغییر قوانین کمک می‌کنند.

بخش سوم: رویکردهای جنسیتی به

مطالعه‌ی سفر زنان

این بخش شامل فصل‌هایی است که از

گذشته، به‌ویژه در جوامع مردسالارانه، اختصاص دارد. این بخش شامل دو فصل است:

۱. زنان و نگاه توریستی

زنان ویکتوریایی با سفر به فضاهای عمومی و گاه خطرناک، نقش‌های جنسیتی رایج را به چالش می‌کشیدند. آن‌ها برای دور زدن قواعد اجتماعی، گاه در قالب مبلغان مذهبی یا از طریق تورهای گروهی مانند تورهای سازمان‌یافته‌ی شرکت توماس کوک سفر می‌کردند. اگرچه شرایط در طول زمان تغییر کرده، اما زنان امروزی همچنان با مشکلات مشابهی روبه‌رو هستند؛ مانند این که به آن‌ها گفته می‌شود چگونه رفتار کنند یا کجا برای‌شان امن است.

۲. تجربه‌ی سفرهای خارجی (OE)

این فصل به سفرهای زنان نیوزیلندی در میانه‌ی قرن بیستم برای کار یا ماجراجویی می‌پردازد. این سفرها به آن‌ها کمک کرد تا استقلال و اعتمادبه‌نفس خود را توسعه دهند. این تجربه‌ها همچنین بر نحوه‌ی نگرش جامعه‌ی نیوزیلند به سفر در دوران معاصر اثر گذاشت و نشان داد که زنان چگونه سنت‌های مدرن سفر را شکل داده‌اند.

بخش دوم: مسائل و محدودیت‌های

سفر زنان

در این بخش، کتاب به‌صورت دقیق‌تر به مشکلاتی می‌پردازد که زنان در جریان سفر با آن‌ها روبه‌رو می‌شوند، چه در کشورهای غربی و چه در سایر نقاط جهان.

۳. مادری و سفر

مادران اغلب به دلیل تمایل به داشتن فضای شخصی در تعطیلات خانوادگی احساس گناه می‌کنند. این فصل بررسی

شخصی بر تصمیم‌گیری‌ها و احساساتش در طول سفر اثر گذاشته است.

بخش چهارم: زنان مسافر معاصر - تجربه‌ها و روندها

در این بخش، تجربه‌های زنان از گروه‌های مختلف اجتماعی در سفرهای معاصر بررسی می‌شود.

۹. ماجراجویی و هویت در نیوزیلند

زنان بین ۱۷ تا ۷۵ سال در این پژوهش گفته‌اند که سفرهای ماجراجویانه باعث شده احساس قدرت و اعتمادبه‌نفس بیشتری داشته باشند. زنان مسن‌تر به‌ویژه بیان کرده‌اند که در جریان سفر مستقل، از نقش‌های جنسیتی سنتی رها شده‌اند.

۱۰. زنان مهاجر به‌عنوان مسافر

بسیاری از زنان اروپای شرقی برای کار در صنعت گردشگری به کشورهای ثروتمندتر مهاجرت می‌کنند. آن‌ها با چالش‌هایی روبه‌رو هستند، اما در عین حال هویت‌ها و مسیرهای جدیدی برای زندگی خود می‌یابند. این فصل تأکید می‌کند که این زنان باید به‌عنوان «مسافر» در نظر گرفته شوند، نه صرفاً کارگر یا قربانی.

۱۱. تعطیلات خانگی برای زنان میانسال

برخی زنان میانسال ترجیح می‌دهند تعطیلات خود را در خانه سپری کنند. حتی در شرایطی که مشغول انجام کارهای روزمره یا مراقبت از دیگران هستند، می‌توانند لحظاتی از شادی و آرامش بیابند. این رویکرد، باور رایج را به چالش می‌کشد که سفر واقعی فقط زمانی رخ می‌دهد که فرد به مکان دوری برود.

۱۲. زنان و گردشگری سلامت در اتریش

گردشگری سلامت معمولاً بر آرامش و سکون تمرکز دارد، اما برخی زنان

روش‌های تحقیقاتی مبتنی بر جنسیت و فمینیسم برای درک بهتر تجربه‌های سفر زنان استفاده می‌کنند.

۶. مفهوم «کوراستر»

این فصل مفهومی به نام «کوراستر» را معرفی می‌کند؛ زنی که به‌صورت خلاقانه و فعالانه با محیط سفر خود درگیر می‌شود. در این فصل استدلال می‌شود که زنان فقط گردشگرانی منفعل نیستند، بلکه با حضور و تعامل خود، فضاهای مقصد را شکل می‌دهند.

۷. روایت‌های احساسی سفر در پاریس

بسیاری از زنان درباره‌ی سفرهای خود به پاریس کتاب می‌نویسند. این فصل به تحلیل دلایل آن می‌پردازد و نشان می‌دهد که احساسات، خاطرات و هویت نقش بزرگی در تجربه‌ی آن‌ها از شهر ایفا می‌کند. همچنین تأثیر سن و مرحله‌ی زندگی بر نحوه‌ی ارتباط زنان با مکان‌ها بررسی می‌شود.

۸. ادراک خطر در میان زنان آسیایی که تنها سفر می‌کنند

در این فصل، یک زن جوان آسیایی تجربه‌ی شخصی خود از سفر تنها را روایت می‌کند و نشان می‌دهد که انتظارات فرهنگی چگونه بر احساس امنیت و خطر او تأثیر می‌گذارند. او بیان می‌کند که چگونه پیش‌زمینه‌ی فرهنگی و غرایز

خلاقانه برای عبور از این موانع یافته‌اند. ویراستاران تلاش کرده‌اند صداهای متنوعی را در کتاب بگنجانند؛ نه فقط صدای زنان غربی یا سفیدپوست، بلکه زنان مسلمان، آسیایی و مهاجر نیز در این کتاب حضور دارند. آن‌ها همچنین نگارش با سبک‌های مختلف و استفاده از روش‌های پژوهشی متنوع را تشویق کرده‌اند. این کتاب با گردآوری روایت‌های تاریخی، تجربه‌های شخصی، پژوهش‌های دانشگاهی و دیدگاه‌های صنعتی، منبعی ارزشمند در مطالعات گردشگری به‌شمار می‌آید؛ چرا که رابطه‌ی پیچیده‌ی میان زنان و سفر را از ابعاد مختلف به تصویر می‌کشد.

تجربه‌های فعال تر و ورزشی را ترجیح می‌دهند. این پژوهش نشان می‌دهد که مراکز سلامت می‌توانند با ارائه‌ی گزینه‌های متنوع‌تر، مانند فضاهای ویژه‌ی زنان، نیازهای گوناگون مسافران زن را بهتر برآورده کنند.

بخش پنجم: دیدگاه‌های صنعت گردشگری

بخش پایانی کتاب به بررسی پاسخ‌ها و رویکردهای صنعت گردشگری نسبت به نیازهای مسافران زن می‌پردازد.

۱۳. نگرانی‌های ایمنی در هند

بسیاری از زنان به دلیل نگرانی‌های امنیتی از سفر به هند پرهیز می‌کنند. این فصل بر اساس نظرات بیش از ۱۰۰ زن مسافر نوشته شده و راهکارهایی برای بهبود امنیت پیشنهاد می‌دهد؛ از جمله نورپردازی بهتر، وسایل نقلیه مخصوص زنان و آموزش کارکنان.

۱۴. شبکه‌ی سفر زنان «Broads Abroad»

این شبکه بستری برای میزبانی زنان از زنان مسافر فراهم می‌کند؛ مشابه Airbnb اما مخصوص زنان. این شبکه به ایجاد فضاهایی امن و راحت برای زنانی که تنها سفر می‌کنند یا تمایلی به اقامت در هتل ندارند، کمک می‌کند. در این فصل توضیح داده می‌شود که این شبکه چگونه از زنان مسافر حمایت کرده و نوعی حس اجتماع ایجاد می‌کند.

نتیجه‌گیری

این کتاب نشان می‌دهد که تجربه‌های سفر زنان در طول زمان پیشرفت زیادی داشته، اما بسیاری از چالش‌های گذشته همچنان پابرجاست. زنان با موانع خاصی روبه‌رو هستند که ریشه در جنسیت آن‌ها دارد، اما در عین حال، راه‌حلهایی

جایگاه زنان در گردشگری، مهمان نوازی و صنایع دستی

مهلا صالحی و مهرسا فرزام فر کارشناسی گردشگری دانشگاه اصفهان

مقدمه:

صنعت گردشگری به عنوان یکی از ارکان اصلی اقتصاد جهانی، نقش بی بدیلی در اشتغال زایی و توسعه پایدار ایفا می کند. با وجود حضور پررنگ زنان در این صنعت، آنان اغلب در مشاغل پایه با دستمزدهای نابرابر متمرکز شده اند و سهم اندکی از پست های مدیریتی را به خود اختصاص می دهند. این در حالی است که زنان با مهارت های ارتباطی و مهمان نوازی منحصر به فرد خود، تأثیر مستقیمی بر ارتقای تجربه گردشگران دارند.

نقش زنان در توسعه گردشگری

بر اساس آخرین گزارش سازمان جهانی گردشگری (UNWTO, ۲۰۲۳)، زنان حدود ۵۴ تا ۶۰ درصد از نیروی کار صنعت گردشگری و مهمان نوازی را تشکیل می دهند این میزان در برخی مناطق مانند آمریکای لاتین و جنوب شرق آسیا به ۷۰ درصد نیز می رسد.

در بخش هایی مانند پذیرش هتل ها، خدمات اتاق، رستوران ها و راهنمایی تور، حضور زنان غالباً بیش از ۶۵ درصد است. و مطالعات نشان می دهد که حضور زنان در نقش های مستقیم خدمات دهی (مانند راهنمایان تور، مدیران هتل و کارکنان پذیرش) تأثیر مثبتی بر رضایت گردشگران دارد و حتی زنان نقش مهمی در بهبود کیفیت و خدمات دارند دلایل این امر عبارتند از:

مهارت های ارتباطی قوی تر: زنان معمولاً

در حل تعارض، گوش دادن فعال و ایجاد ارتباط صمیمی با مشتریان موفق تر هستند.

توجه به جزئیات: خدمات ارائه شده توسط زنان اغلب شخصی سازی شده و با دقت بیشتری انجام می شود.

ایجاد اعتماد: به ویژه در کشورهای مسلمان، بسیاری از گردشگران زن ترجیح می دهند توسط راهنمایان زن هدایت شوند.

بر اساس گزارش یونسکو (۲۰۲۳)، زنان مسئول انتقال ۸۵٪ از دانش سنتی و فرهنگی به نسل های بعد هستند.

در کشورهای در حال توسعه، بسیاری از زنان در بخش های غیررسمی گردشگری مانند صنایع دستی و غذاهای محلی فعالیت می کنند که اغلب در آمارهای رسمی نادیده گرفته می شود.

برنامه توسعه ملل متحد (UNDP, ۲۰۲۳) تخمین می زند که ۶۰٪ از درآمدهای حاصل از گردشگری فرهنگی مستقیماً به زنان جوامع محلی می رسد. این درآمدها نه تنها به اقتصاد خانواده کمک می کند، بلکه انگیزه های قوی برای حفظ و انتقال میراث فرهنگی ایجاد می نماید. نقش زنان در توسعه گردشگری به شرح زیر می باشد:

- صنایع دستی و هنرهای سنتی

در پرو، زنان مسئول حفظ تکنیک های بافندگی سنتی هستند که به ۵۰۰ سال پیش بازمی گردد. این صنایع دستی امروز به جاذبه ای مهم برای

در ایتالیا، زنان روستایی با آموزش روش‌های سنتی تولید پاستا و پنیر، به جذب گردشگران غذایی کمک می‌کنند (منبع Italian Culinary Institute, ۲۰۲۲)

گردشگران تبدیل شده‌اند (منبع National Geographic, ۲۰۲۲)

در ایران، زنان روستایی در خراسان با حفظ هنر سفالگری سنتی، کارگاه‌های آموزشی برای گردشگران برگزار می‌کنند (منبع پژوهشکده میراث فرهنگی ۲۰۲۳)

– آیین‌ها و مراسم سنتی
– زنان ماسای در کنیا مسئول حفظ و اجرای رقص‌ها و آوازهای سنتی هستند که به جاذبه‌ای فرهنگی تبدیل شده‌اند (منبع African Cultural Heritage Journal, ۲۰۲۳)

– غذاها و آشپزی سنتی
در مالزی، زنان با حفظ دانش ۲۰۰ نوع غذای محلی، تورهای آشپزی ویژه‌ای برای گردشگران سازماندهی می‌کنند (منبع UN Tourism, ۲۰۲۳)

در بالی، زنان با آموزش مراسم مذهبی و آیینی به گردشگران، در حفظ این traditions نقش کلیدی ایفا می‌کنند. (منبع Bali Tourism Board, ۲۰۲۲)

دلایلی که باعث می‌شود زنان به مشاغل گردشگری جذب بشوند عبارتند از: (مانند کار در هتل یا تورلیدری) ساعت‌های کاری منعطف‌تری دارند که برای زنان به

از مردان از مزایای شغلی مانند بیمه و بازنشستگی بهره‌مند می‌شوند.

آزارهای جنسی و تبعیض: محیط‌های کاری مانند هتل‌ها و رستوران‌ها گاهی برای زنان ناامن هستند و موارد آزار جنسی در برخی کشورها گزارش شده است.

محدودیت‌های فرهنگی: در برخی جوامع، اشتغال زنان در شب‌کاری هتل‌ها یا سفرهای کاری غیرقابل قبول است.

دسترسی نابرابر به آموزش: در مناطق روستایی، زنان کمتر به دوره‌های حرفه‌ای گردشگری دسترسی دارند.

در ایران، بیش از ۲۵۰ رشته صنایع دستی به ثبت رسیده که بیش از ۷۵ درصد از تولیدکنندگان صنایع دستی در زمینه‌های مختلف را زنان تشکیل می‌دهند. از نقش‌مایه‌های هندسی در قالی ترکمن گرفته تا نقوش گل و مرغ در قلم‌زنی اصفهان، ردپای نگاه زنانه در اجزای ظریف صنایع دستی ایران مشهود است. فرش ایرانی از برجسته‌ترین نمادهای صنایع دستی جهان است که حدوداً ۸۰ درصد بافندگانش، زنان هستند.

بافندگان زن، از دیرباز نقش تعیین‌کننده‌ای در طراحی، رنگ‌رزی و بافت قالی داشته‌اند. در روستاهای خراسان، آذربایجان، کردستان و فارس، هنوز هم زنان و دختران با

ویژه آنهایی که مسئولیت‌های خانوادگی دارند، جذاب است.

نیاز به مهارت‌های ارتباطی: زنان معمولاً در مهارت‌های کلامی، همدلی و مهمان‌نوازی قوی‌تر هستند که این ویژگی‌ها در صنعت خدمات بسیار ارزشمند است.

ورود آسان به بازار کار: بسیاری از موقعیت‌های پایه در گردشگری نیاز به تحصیلات عالی ندارند و این باعث می‌شود زنان با سطح تحصیلات متوسط نیز بتوانند جذب این صنعت شوند.

چالش‌های پیش‌روی زنان شاغل در گردشگری

بر اساس مطالعات انجام شده مهم‌ترین چالش‌های پیش‌روی زنان در صنعت گردشگری عبارتند از:

شکاف جنسیتی در دستمزدها
بر اساس گزارش مجمع جهانی اقتصاد (WEF, ۲۰۲۲)، زنان در گردشگری به‌طور متوسط ۲۰ تا ۳۰ درصد کمتر از مردان درآمد دارند.

حتی در پست‌های مدیریتی، این شکاف دستمزد به ۱۵ تا ۲۰ درصد می‌رسد. دلایل این شکاف:

تمرکز زنان در مشاغل کم‌درآمدتر (مانند خدمات‌کاری هتل‌ها در مقابل مدیریت مالی).

با وجود ساعات کار طولانی، بسیاری از زنان در این مشاغل حداقل دستمزد دریافت می‌کنند.

تبعیض سیستماتیک: در برخی فرهنگ‌ها، دستمزد زنان به عنوان "مکمل درآمد خانواده" در نظر گرفته می‌شود، نه درآمد اصلی.

ناامنی شغلی: قراردادهای موقت و فصلی در این بخش رایج است و زنان کمتر

photo : Mostafa Hassanzadeh

رودوزی یا هنرهای تزئینی بر روی پارچه، مانند سوزن‌دوزی بلوچ، قلاب‌دوزی گیلان، سرمه‌دوزی اصفهان و سکه‌دوزی خراسان، از جمله حوزه‌هایی است که کاملاً در اختیار زنان بوده و هست. ویژگی شاخص این هنرها، تنوع قومی و منطقه‌ای آن‌هاست. در بلوچستان، دختران از سنین پایین سوزن‌دوزی را می‌آموزند و لباس عروس را خودشان تزئین می‌کنند. این هنرها، علاوه بر زیبایی‌شناسی، نشانگر طبقه اجتماعی، قومیت و حتی وضعیت تأهل زنان هستند. در سال‌های اخیر، تلاش‌هایی برای جهانی‌سازی این هنرها از طریق برندسازی و آموزش در حال انجام است.

در بسیاری از روستاهای ایران، از جمله لالجین در همدان و کلپورگان در سیستان و بلوچستان، زنان به هنر سفالگری مشغول‌اند. در کلپورگان، جایی که سفال به صورت کاملاً سنتی و بدون چرخ ساخته می‌شود، زنان به تنهایی این هنر را زنده نگه داشته‌اند. سفال کلپورگان تنها سفالی در ایران است که در فهرست میراث فرهنگی ناملموس یونسکو ثبت شده است.

همچنین در استان‌هایی مانند خوزستان، بوشهر و سیستان، زنان به حصیربافی، بافتن زیرانداز، سبد و وسایل آشپزخانه از برگ درخت خرما مشغول‌اند؛ فعالیتی

شور و دقت، فرش‌هایی می‌بافند که بازتابی از زندگی، طبیعت، آرزوها و حتی رنج‌های آن‌هاست.

در بسیاری از مناطق، دختران از کودکی در کنار مادران خود هنر فرش‌بافی را می‌آموزند. فرش نه تنها کالا بلکه زبان مشترک زنان با جهان است. هر گره، داستانی است و هر نقشه، جهانی پر از معنا.

photo : Arshideh Shahangi

گلیم، جاجیم و زیلو؛ صنایع نساجی سنتی با چهره زنانه

صنایع نساجی سنتی مانند گلیم‌بافی، جاجیم، زیلو و شمد از دیگر رشته‌هایی‌اند که حضور پررنگ زنان در آن‌ها انکارناپذیر است. این بافته‌ها بیشتر در میان اقوام عشایر و روستاهای کوهستانی رواج دارند. گلیم ترکمن، جاجیم لر، زیلوهای یزدی، نمونه‌هایی از تنوع فرهنگی و قومی صنایع دستی هستند که به طور عمده توسط زنان تولید می‌شوند.

گلیم‌بافی برای زنان عشایر نه تنها ابزاری برای امرار معاش، بلکه شکلی از بیان هنری است. زنان با بهره‌گیری از رنگ‌های طبیعی و نقوش سنتی، هویتی قومی-زنانه را در تار و پود آثارشان به تصویر می‌کشند.

منابع:

- 1.UNWTO (2023).Global Report on Women in Tourism 2023.Madrid: World Tourism Organization.
- 2.UNWTO(2022).TourismforDevelopment –EmpoweringCommunities.
- 3.UNESCO(2023).SafeguardingIntangible Cultural Heritage: The Role of Women.
- 4.National Geographic (2022). Peruvian Weaving Traditions and Tourism.
- 5.پژوهشکده میراث فرهنگی (2023). نقش زنان روستایی در صنایع دستی ایران
- 6.UN Tourism (2023).Culinary Tourism in Malaysia: Women's Contributions.
- 7.Italian Culinary Institute(2022). Traditional Food Preservation in Rural Italy.
- 8.African Cultural Heritage Journal (2023). Maasai Women and Cultural Tourism in Kenya.
9. Bali Tourism Board (2022).The Role of Balinese Women in Religious Tourism.
- 10.UNDP (2023).Gender Equality and Sustainable Tourism Development.
- 11.World Economic Forum (2022).Global Gender Gap Report 2022.
- 12.نقش صنایع دستی در کارآفرینی زنان، پاکزاد، ۱۳۹۵
- 13.نقش صنایع دستی در اشتغال زنان گیلان، نادیاپورعباس

که هم حافظ محیط زیست است و هم بخشی از اقتصاد خانوادگی را تأمین می کند.

نتیجه گیری

اگرچه زنان ستون فقرات صنعت گردشگری هستند، اما هنوز با موانع ساختاری روبرو می شوند. با ترکیبی از سیاست گذاری هوشمند، آموزش هدفمند و شبکه سازی می توان به برابری جنسیتی در این صنعت دست یافت. راهکارهای پیشنهادی برای تقویت نقش زنان در توسعه گردشگری به شرح زیر می باشد:

– دوره های رهبری ویژه زنان: مانند برنامه "Women in Tourism" سازمان جهانی گردشگری.

– آموزش دیجیتال: افزایش دسترسی زنان روستایی به دوره های آنلاین مدیریت گردشگری.

– شبکه سازی و حمایت مالی

– تشکیل انجمن های زنان کارآفرین: مانند "SheTrades" که به زنان در بازاریابی بین المللی کمک می کند.

– صندوق های اعتباری ویژه زنان: مانند "Women's Tourism Fund" در کنیا که وام های کم بهره ارائه می دهد.

بررسی چالش‌های زنان در سفر

حامد شرافت

کارشناسی گردشگری دانشگاه اصفهان

مقدمه:

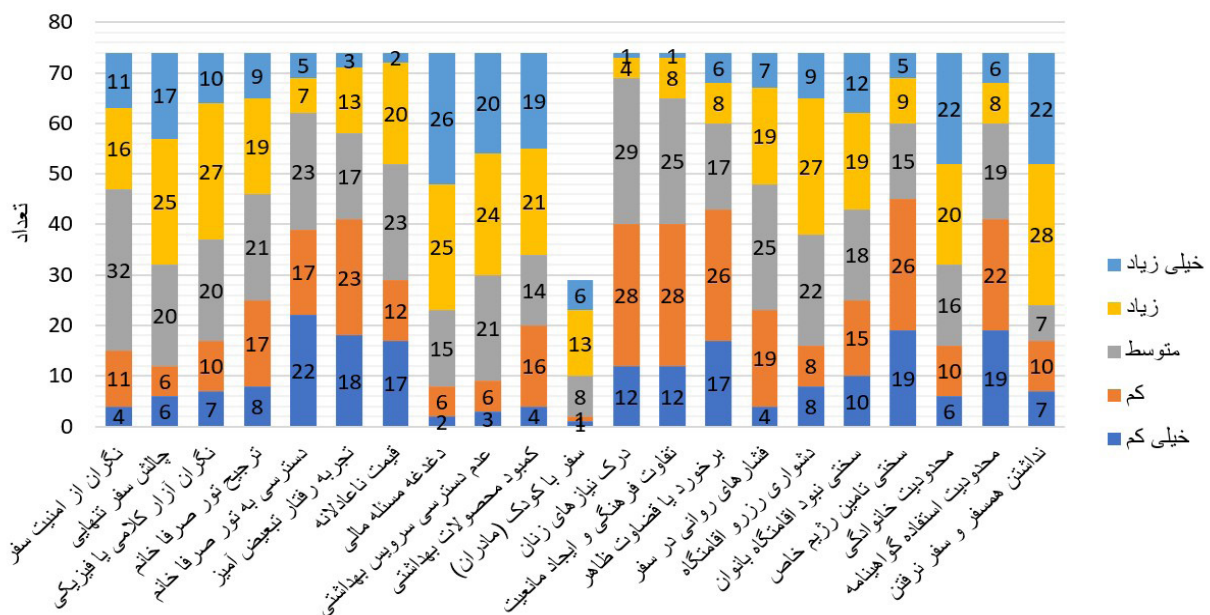
با تحولات اجتماعی اخیر و افزایش سطح تحصیلات زنان، تمایل زنان به کسب تجربه‌های فردی و خودشکوفایی، از جمله سفرهای انفرادی رشد چشمگیری یافته است. سفر به عنوان فعالیتی فراتر از جابه‌جایی جغرافیایی، نقش مهمی در رشد شخصی، استقلال روانی و گسترش تجربیات اجتماعی ایفا می‌کند. با این حال، زنان در بسیاری از جوامع از جمله ایران، هنگام سفر با چالش‌های چندبعدی فرهنگی-اجتماعی، امنیتی و ساختاری مواجه می‌شوند که می‌تواند آنان را از بهره‌مندی کامل از این فرصت محروم سازد. لذا بررسی چالش‌های پیش روی زنان در سفر از اهمیت بسیاری برخوردار می‌باشد. از این رو پژوهش حاضر به شناسایی موانع و چالش‌های زنان در سفر پرداخته است. این مطالعه به روش توصیفی-تحلیلی انجام شده است. جامعه آماری پژوهش را زنان ایران با تجربه حداقل یک سفر به صورت انفرادی تشکیل می‌دهند. برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه استفاده شده که شامل سه دسته سوالات عمومی در خصوص ویژگی‌های جمعیتی پاسخ‌دهندگان، سوالات تخصصی شامل متغیرهای مختلف در خصوص چالش‌های زنان و سوالات باز در خصوص مهمترین چالش درک شده در سفر بوده است.

در این پژوهش، ۷۴ نفر از زنان دارای تجربه سفر انفرادی مشارکت داشتند که

از لحاظ وضعیت تأهل، ۲۵.۷ درصد متأهل و ۷۴.۳ درصد مجرد بودند. برحسب توزیع سنی، حدود ۴ درصد زیر ۲۰ سال، ۶۱ درصد بین ۲۰ تا ۳۰ سال، ۱۶ درصد بین ۳۰ تا ۴۰ سال و ۱۹ درصد بالای ۴۰ سال سن داشتند. از نظر سطح تحصیلات، ۱۲ درصد دارای مدرک کاردانی و پایین‌تر، ۶۶ درصد مدرک کارشناسی، ۱۶ درصد مدرک کارشناسی ارشد و ۶ درصد دارای مدرک دکتری بودند. ۶۶.۲٪ کارشناسی، ۱۶.۲٪ کارشناسی ارشد و ۵.۴٪ دکتری یا بالاتر بودند. در خصوص تجربه سفر، حدود ۴۰ درصد بیش از ۲۰ سفر، ۱۹ درصد بین ۱۰ تا ۲۰ سفر، ۲۳ درصد کمتر از ۵ سفر انفرادی داشته‌اند.

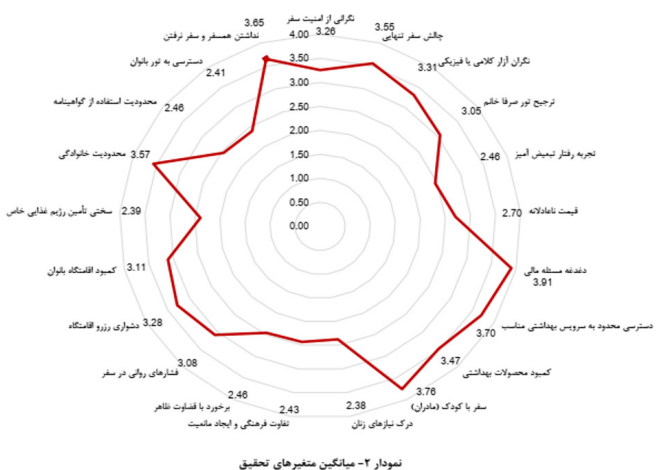
نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که زنان در تجربه سفر با چالش‌های چندبعدی و پیچیده‌ای مواجه هستند. تحلیل توزیع فراوانی پاسخ‌های حجم نمونه ($n=74$) در خصوص متغیرهای اصلی تحقیق حاکی از آن است که در تمامی متغیرهای مورد بررسی بیشترین توزیع پاسخ‌ها در بازه‌های متوسط تا خیلی زیاد قرار دارد.

این الگوی توزیع به وضوح در نمودار ۱ قابل مشاهده است که در آن منحنی‌های توزیع برای تمامی متغیرها به سمت مقادیر بالاتر تمایل دارند که نشانگر آن است که چالش‌های پیشروی زنان در سفر نه تنها پرتکرار بوده، بلکه از شدت قابل توجهی نیز برخوردار است.

نمودار ۱- توزیع پاسخ ها در خصوص متغیرهای تحقیق

بیشتری مواجه هستند. در مجموع نتایج نشان می دهد بالاترین چالش زنان مربوط به نگرانی از امنیت سفر (۳,۹۱) است که باید اولویت اصلی برنامه ریزان باشد و پایین ترین میانگین مربوط به درک نیازهای زنان (۲,۳۸) است که نشان دهنده کم توجهی صنعت گردشگری به نیازهای خاص زنان است (نمودار ۲).

نمودار ۲- میانگین متغیرهای تحقیق

همچنین از پاسخ دهندگان خواسته شد که «بزرگ ترین دغدغه خود در سفر» را تشریح کنند که با استفاده از روش تحلیل محتوا نظرات در شش محور اصلی بشرح زیر طبقه بندی شدند:

تحلیل داده های کمی حاصل از پرسش های ساختاریافته حاکی از آن است که مهم ترین مشکل زنان در سفر مسئله مالی با میانگین ۳,۹۱ می باشد. در مرتبه بعدی کمبود زیرساخت های مناسب از چالش های مهم زنان در سفر است، بطوریکه سفر با کودک برای مادران به دلیل کمبود نیازها با میانگین ۳,۷۶، دسترسی محدود به سرویس های بهداشتی مناسب با میانگین ۳,۷۰ و بهداشتی مناسب با میانگین ۳,۲۸ دشواری رزرو اقامتگاه با میانگین ۳,۲۸ چالش های مهم زنان در سفر را تشکیل می دهند. چالش های امنیتی نیز از چالش های مهمی است که زنان در سفر متحمل می شوند، بطوری که نگرانی از آزار کلامی یا فیزیکی با میانگین ۳,۵۵ و نگرانی از امنیت سفر با میانگین ۳,۲۶ از دغدغه مهم زنان شناسایی شدند که نشان دهنده احساس ناامنی گسترده در تجربه سفر است. چالش نداشتن همسفر با میانگین ۳,۶۵ و سفر تنهایی با میانگین ۳,۵۵ نیز تأییدکننده این یافته است که زنان در سفرهای انفرادی با اضطراب

امنیت، از جمله چالش‌هایی هستند که فشار مضاعفی به زنان مسافر وارد کرده است.

یافته‌های این پژوهش به وضوح نشان می‌دهند که زنان در فرآیند سفر، با مجموعه‌ای از چالش‌های ساختاری، فرهنگی و روانی مواجه‌اند. دغدغه‌هایی مانند امنیت فیزیکی و روانی، تبعیض‌های فرهنگی، نگاه‌های قضاوت‌گر، و نارسایی زیرساخت‌های حمایتی باعث شده‌اند تا سفر برای بسیاری از آنان تجربه‌ای همراه با اضطراب باشد، نه آرامش. در نهایت، فراهم کردن شرایطی که زنان بتوانند بدون ترس، با احساس آزادی و اعتماد، به تجربه سفر بپردازند، نه تنها گامی در جهت توسعه گردشگری، بلکه حرکتی مؤثر در مسیر عدالت اجتماعی و توانمندسازی زنان خواهد بود. بر اساس یافته‌های تحقیق، پیشنهاد زیر برای رفع موانع زنان در سفر پیشنهاد می‌گردد:

- توسعه تورهای ویژه بانوان با امکانات مناسب،
- آموزش کارکنان بخش گردشگری درباره نیازهای خاص زنان،
- فرهنگ‌سازی اجتماعی و رسانه‌ای برای حمایت از سفر مستقل زنان،
- برنامه‌های آموزشی برای کاهش محدودیت‌های خانوادگی زنان برای سفر،
- ایجاد زیرساخت‌های بهداشتی و اقامتی مناسب به ویژه برای مادران در مسیرها و مقاصد گردشگری.

امنیت روانی و فیزیکی: بیش از نیمی از پاسخ‌ها به‌طور مستقیم به موضوع امنیت اشاره داشتند. زنان از ترس دائمی از آزار کلامی، جنسی، نگاه‌های منزجرکننده و مزاحمت‌های مردان نگران هستند. برخی تجربه‌هایی از تعرض یا ناامنی در اقامتگاه و وسایل نقلیه عمومی را گزارش کردند.

نگرش خانواده و جامعه: محدودیت‌های خانوادگی، ناهماهنگی‌های فرهنگی، و نگاه‌های قضاوت‌گر نسبت به سفر تنهایی زنان از چالش‌های تکرارشونده بود. برخی افراد صراحتاً به این اشاره کردند که اجازه سفر تنهایی ندارند یا با مقاومت مواجه شده‌اند.

چالش‌های اقتصادی و زیرساختی: هزینه‌های بالا، نبود اقامتگاه‌های امن و مناسب، وضعیت ضعیف سرویس‌های بهداشتی و رستوران‌ها، به‌ویژه در مسیرهای بین‌راهی، از موانع جدی سفر زنان تلقی شده‌اند.

تجربه تبعیض و نابرابری: برخی زنان از رفتار تبعیض‌آمیز نسبت به ظاهر یا پوشش خود شکایت داشتند. از نگاه جنسیت‌زده تا عدم دسترسی به خدمات یکسان، تجربه نابرابری در سفر برای آنان محسوس بوده است.

نداشتن همسفر و فضای گروهی: یکی دیگر از چالش‌های عمده، دشواری در یافتن همسفر مناسب بود. برخی از پاسخ‌دهندگان به ناهماهنگی فرهنگی و رفتاری در تورها یا سفرهای گروهی اشاره داشتند که سبب اضطراب یا ناراحتی آنان می‌شد.

فشارهای روانی درونی: ترس از قضاوت دیگران، احساس ناتوانی در مدیریت بحران، و خودسانسوری روانی برای حفظ

زندگی نامه کارآفرین زن نمونه

مهلا صالحی

کارشناسی گردشگری دانشگاه اصفهان

از پزشکی تا گردشگری، مسیری پرچالش:

سهیلا پیرمردیان، مدیر برتر شناخته شده توسط اتحادیه اروپا در سال جاری، نمادی از **perseverance** (پشتکار) و عشق به ایران است. او که تحصیل کرده ی رشته ی زنان و مامایی است، پس از بازگشت از ایتالیا با موانع زیادی برای اجرای ایده هایش در کنترل جمعیت روبه رو شد. اما تسلیم نشد و با تغییر مسیر، در رشته ی زبان ایتالیایی تحصیل کرد و به عنوان مترجم آثار امام خمینی (ره) به این زبان فعالیت نمود. پیرمردیان در ۲۲ سالگی وارد صنعت گردشگری شد و به سرعت به عنوان تورلیدری حرفه ای شناخته شد. او با تأکید بر این جمله که «شکست در شخصیت من جایی ندارد»، ثابت کرد که محدودیت های جنسیتی یا اجتماعی نمی توانند مانع موفقیت شوند. شناخت عمیق او از فرهنگ و تاریخ ایران، باعث جذب گردشگران خارجی شد و سه بار به عنوان لیدر برتر از سوی سازمان میراث فرهنگی انتخاب گردید.

ایران گردی به سبک پیرمردیان؛ از تحقیقات تا تبلیغ فرهنگ ایرانی:

یکی از نقاط عطف زندگی پیرمردیان، همکاری با یک گروه تحقیقاتی ایتالیایی برای بررسی وضعیت اقلیت های دینی در ایران بود. او چنان تأثیری بر این گروه گذاشت که موضوع پژوهش به «ادیان توحیدی ایران» تغییر یافت. بدون حمایت

رسمی از ایران، او به تنهایی از امنیت و فرهنگ کشورش دفاع کرد و مورد تحسین قرار گرفت. شرکت خدماتی - گردشگری او نیز به عنوان برترین شرکت توسط اتحادیه اروپا انتخاب شد. معیارهای این انتخاب شامل ارزآوری، احترام به فرهنگ بومی، و نوآوری بود. پیرمردیان معتقد است «صنعت گردشگری می تواند بدون تخریب منابع ملی، اقتصاد را رونق دهد». او با سرمایه گذاری شخصی روی بهبود هتل ها و جذب توریست، چرخه ای از اشتغال زایی برای نقاشان، طراحان، و صنعتگران محلی ایجاد کرده است.

زندگی شخصی و فلسفه موفقیت:

پیرمردیان در حالی این موفقیت ها را کسب کرده که از هفت ماهگی پسرش، هم نقش مادر و هم پدر را ایفا کرده است. او باور دارد «فرزندان وقتی صداقت و تلاش والدین را ببینند، مسیر درست را انتخاب می کنند». پسرش امروز جوانی است که راه مادر را ادامه می دهد. با وجود فشار کاری، او به حافظ خوانی، مثنوی خوانی، و ورزش ادامه می دهد و خود را «جوان ۱۸ ساله ای با انرژی بی پایان» می نامد. او تأثیر برجام بر رونق گردشگری را انکارناپذیر می داند و می گوید: «اعتماد جهانی به ایران افزایش یافته است».

در نهایت، سهیلا پیرمردیان عشق به ایران را این گونه توصیف می کند:

«تا زمانی که قلبم می تپد، از ایران خواهم گشت و برای سربلندی آن تلاش خواهم کرد.»